

Miljö- och stadsbyggnadskontoret
Anna Modin

Miljö- och stadsbyggnadsnämnden

Remittering av underlag inför kommande förslag till kulturmiljöprogram för Danderyds kommun

Ärendet

I Danderyds kommun finns många kulturhistoriskt värdefulla miljöer och byggnader som på olika sätt berättar om kommunens historiska utveckling. Kulturmiljöerna utgör en viktig del av kommunens identitet och det gemensamma kulturarvet som alla har ansvar att ta tillvara.

Syftet med framtagande av ett nytt kulturmiljöprogram är i första hand att öka kunskapen och förståelsen för de kulturhistoriska värdena i kommunen, både hos allmänheten, fastighetsägare, förtroendevalda samt tjänstepersoner med ansvar för fysisk planering och bygglovshantering. För att kommunen ska kunna hantera värdefulla kulturmiljöer på ett bra sätt i plan- och byggprocesser krävs tillgång till aktuella kunskapsunderlag och riktlinjer för hur kulturmiljöerna kan utvecklas och bevaras. Det kommande kulturmiljöprogrammet ska även användas som ett kunskapsunderlag som ger råd och riktlinjer vid avvägningar i ärenden som rör värdefulla kulturmiljöer. Till exempel vid fysisk planering och vid bygglovsprövning.

Det framtagna förslaget till nytt kulturmiljöprogram omfattar hela kommunen och i en digital kulturmiljökarta redovisas byggnader och miljöer som bedöms vara kulturhistoriskt värdefulla. Förslag till nytt kulturmiljöprogram är ett helt digitalt underlag vilket innebär att texter, illustrationer, bilder och kartor presenteras via en digital plattform som finns tillgänglig på kommunens hemsida. Målet är att kulturmiljöprogrammet ska vara lättillgängligt och användbart för flera målgrupper.

Insyn och granskning av materialet i form av remiss är en viktig del i processen för att identifiera behov av kompletteringar och bearbetning av synpunkter i det slutliga förslaget.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets förslag till beslut

1. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden beslutar att underlaget inför kommande förslag till nytt kulturmiljöprogram för Danderyds kommun remitteras till berörda nämnder, myndigheter och föreningar. Allmänheten kommer också att ges möjlighet att lämna synpunkter.
2. Miljö- och stadsbyggnadsnämnden beslutar att remisstiden är från 15 augusti till och med 9 oktober 2023.

Bakgrund

Kommunfullmäktige beslutade 18 december 2017 (§ 124) att bifalla en motion om att uppdatera kommunens kulturmiljöhandbok. Kulturmiljöhandbok för Danderyds

Miljö- och stadsbyggnadskontoret
Anna Modin

kommun utarbetades 1991 och har sin grund i bebyggelseinventeringar och kulturhistorisk värdering av byggnader som gjordes under framförallt 1970-talet. Kommunens befintliga kunskapsunderlag avseende kulturmiljöer är idag föråldrat och i behov av uppdatering.

Miljö- och stadsbyggnadskontoret tog under 2019–2020 på uppdrag av byggnadsnämnden fram en förstudie för ett nytt kulturmiljöprogram för kommunen. Brister och kompletteringsbehov i befintligt kunskapsunderlag har utretts. Analysen visar att flera perspektiv och kulturhistoriska sammanhang saknas eller behöver stärkas. Framförallt saknas inventering och värdering av den moderna bebyggelsen i kommunen. Det är av stor vikt är att det nya kulturmiljöprogrammet blir lättillgängligt för såväl allmänheten som kommunens tjänstepersoner. I förstudien förordades därför att kulturmiljöprogrammet utformas som ett digitalt underlag som presenteras i form av en webbaserad GIS-lösning. Byggnadsnämnden beslutade 21 oktober 2020 (§ 149) att godkänna förstudien som underlag för att ta fram ett nytt kulturmiljöprogram.

Kommunfullmäktige beslutade 5 november 2020 (§ 127) att ge byggnadsnämnden uppdraget och medel för framtagandet av förslag till ett nytt kulturmiljöprogram. För uppdraget har miljö- och stadsbyggnadskontoret upphandlat en konsult. WSP Kulturmiljö anlitas då de har stor erfarenhet av liknande uppdrag och kompetenser hos teamet motsvarar de som krävs för uppdraget.

Miljö- och stadsbyggnadskontoret har ansökt om bidrag till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer från Länsstyrelsen i Stockholms län och blivit beviljade ett bidrag om 400 000 kronor. Bidraget kan rekvireras först efter att kulturmiljöprogrammet antagits i kommunfullmäktige.

Syfte och metod

Syftet med framtagande av ett nytt kulturmiljöprogram är i första hand att öka kunskapen och förståelsen för de kulturhistoriska värdena i kommunen, både hos allmänheten, fastighetsägare, förtroendevalda samt tjänstepersoner med ansvar för fysisk planering och bygglovshantering. För att kommunen ska kunna hantera värdefulla kulturmiljöer på ett bra sätt i plan- och byggprocesser krävs tillgång till aktuella kunskapsunderlag och riktlinjer för hur kulturmiljöerna kan utvecklas och bevaras. Kulturmiljöprogrammet ska användas som ett vägledande kunskapsunderlag som ger stöd vid avvägningar i ärenden som rör värdefulla kulturmiljöer.

Målet är att kulturmiljöprogrammet ska vara ett aktuellt och lättillgängligt kunskapsunderlag som är användbart för alla. Kulturmiljöprogrammet har ett brett användningsområde och målgruppen består bland annat av:

- Kommunens tjänstepersoner: Programmet ska kunna användas för dagligt arbete i bygglovs- och detaljplanefrågor och som ett övergripande underlag i arbetet med kommunens översiktsplanering.
- Kommunens förtroendevalda: Kunskapsunderlag för beslutsfattande i frågor som rör värdefulla kulturmiljöer i kommunen.

Miljö- och stadsbyggnadskontoret
Anna Modin

- Allmänheten: Tillgängliggöra kommunens historia och tydliggöra kulturmiljön som ett allmänt intresse.
- Fastighetsägare: Tydliggöra vilka lagar och regler som gäller för den värdefulla bebyggelsen. En stilhistorisk guide som inspiration vid byggande.

Byggnadsinventering har gjorts på fastighetsnivå. Varje byggnad har inventerats och fotograferats i fält och information om byggnadsår, byggnadstyp, arkitekt och arkitekturstil har samlats in. Byggnaderna har därefter klassificerats enligt en tvågradig skala: särskilt värdefull och visst kulturhistoriskt värde. För särskilt värdefulla byggnader har det även samlats in information om de olika byggnadsdelarnas bevarandegrad. Som underlag för byggår och uppgifter om arkitekt har kommunens bygglovsarkiv legat till grund.

Inventeringen av områden tar utgångspunkt i de tidigare utpekade bevarandeområdena i Kulturmiljöhandbok för Danderyds kommun (1991, reviderad 2003). I förslaget till det nya kulturmiljöprogrammet har de äldre bevarandeområdena reviderats och ett antal nya områden tillkommit.

Miljö- och stadsbyggnadskontorets bedömning

Det framtagna underlaget ger en överblick över kommunens kulturmiljöer och identifierar byggnader och miljöer som bedöms särskilt värdefulla. För uppdraget har konsultföretaget WSP anlåtats och inventeringen har utförts av sakkunniga med bebyggelseantikvarisk kompetens.

Varje kommundel - Enebyberg, Danderyd, Stocksund och Djursholm - har getts ett eget kapitel där historik och kulturhistorisk karaktär beskrivs. Särskilt värdefulla områden har avgränsats och beskrivs i text och bild med historik och motiv till bevarande. Råd och riktlinjer ger tillämpliga förhållningssätt för att värna de värdebärande egenskaperna och karaktärsdragen.

Plan- och bygglagen ställer krav på att ändringar och tillägg i bebyggelsen görs varsamt. Byggnader och miljöer som är särskilt värdefulla får inte förvanskas. Det är därför av stor vikt att kommunen har ett aktuellt kunskapsunderlag som beskriver vilka objekt och miljöer som bedöms vara av särskilt värde. Att ta fram ett kulturmiljöprogram är ett sätt att i förväg tydliggöra vilka värden och kvaliteter kommunens kulturmiljöer har och ge riktlinjer för hur de kan tas till vara. Varsamhetskravet och förvanskningförbudet innebär dock inte ett förbud mot ändringar, men utveckling ska ske så att viktiga värden inte går förlorade.

Enligt plan- och bygglagen finns det lovbeFriade åtgärder som är undantagna särskilt värdefulla byggnader och områden. Exempelvis gäller inte bygglovsbefrielsen för attefallsåtgärder vid byggnader eller inom bebyggelseområden som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt.

Miljö- och stadsbyggnadskontoret
Anna Modin

Ett kulturmiljöprogram är inte juridiskt bindande i sig. Kulturmiljöprogrammet ska användas som ett kunskapsunderlag för att kunna fatta välgrundade beslut om bevarande och utveckling av kulturhistoriska byggnader och miljöer. Kulturmiljöprogrammet innebär inte ett utökat juridiskt skydd, utöver det som redan gäller enligt bestämmelser i en antagen detaljplan eller enligt plan- och bygglagens generella bestämmelser om varsamhet och förbud mot förvanskning. Programmet redovisar inventerade kulturvärden i kommunen utan att de vägts mot andra samhällskrav och intressen, både allmänna och enskilda sådana. Kulturvärdena vägs mot eventuella andra krav och intressen vid en juridisk prövning i ett enskilt ärende som t ex beslut om en detaljplan eller ett bygglov enligt plan- och bygglagen (PBL).

Remissen ger miljö- och stadsbyggnadsnämnden möjlighet att stämma av förslag till kulturmiljöprogram med kommunala nämnder, myndigheter, föreningar och allmänhet. Remissgranskning av materialet är en viktig del i processen för att identifiera behov av kompletteringar och korrigeringar och kunna beakta dessa i det slutliga förslaget som ska antas av kommunfullmäktige.

Kontorets ambition är att det ska finnas personal i tjänst som kan hantera inkomna synpunkter och besvara frågor under hela remisstiden. Kontoret bedömer även att det är nödvändigt att göra vissa redaktionella ändringar i programmet innan det publiceras. Ändringarna gäller bland annat granskning och avidentifiering av foton i enlighet med dataskyddslagstiftningen. Remissen föreslås därför skickas ut 15 augusti och remisstiden pågå till och med 9 oktober 2023.

Elisabeth Thelin
Bygg- och miljödirektör

Jamal Esfahani
Stadsarkitekt

Expedieras:
Kommunstyrelsen
Kultur- och fritidsnämnden
Utbildningsnämnden
Tekniska nämnden
Länsstyrelsen i Stockholms län
Stockholms Läns Museum
Hembygdsföreningar
- Danderyds hembygdsförening
- Djursholms Forntid och Framtid
- Enebybergs Gårds Förening
- Sällskapet Amorina
Villaägareföreningar
- Danderyds Villaägareförening
- Djursholms Ekebys Villaägareförening
- Djursholms Villaägareförening
- Stocksunds Villaägareförening